

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Antoni Górski

w sprawie z wniosku W. R.
przy uczestnictwie D. G. i S. R.
o stwierdzenie nabycia spadku
i sprawy z wniosku S. R.
przy uczestnictwie W. R. i D. G.
o stwierdzenie nabycia spadku
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 marca 2017 r.,
skargi kasacyjnej W. R. i D. G.
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 19 stycznia 2016 r., sygn. akt V Ca (...),

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 18 listopada 2014 r. Sąd Rejonowy w W. w sprawie z wniosków S. R. oraz W. R. z udziałem D. G. stwierdził, że spadek po zmarłym w dniu 29 listopada 2013 r. w W. M. R. na podstawie ustawy nabyli: żona W. R., córka D. G. oraz syn S. R. w 1/3 części spadku każdy z nich.

W uzasadnieniu Sąd jako podstawę prawną powołał art. 931 § 1 k.c. Ponadto ocenił, że wprowadzie wnioskodawca S. R. przed upływem terminu określonego w art. 1015 k.c. złożył wniosek o stwierdzenie nabycia spadku po ojcu z dobrodziejstwem inwentarza, to jednak nie zawarł w nim wniosku o odebranie od niego oświadczenia w przedmiocie przyjęcia spadku. Uniemożliwiło to uznanie, że złożył wniosek o odebranie tego oświadczenia w ustawowym terminie zawitym. W związku z tym, że oświadczenie o przyjęciu spadku złożył dopiero na rozprawie w dniu 18 listopada 2014 r., nie złożony wcześniej we wskazanym terminie zawitym wniosku o jego odebranie przez sąd, oświadczenie to – jako złożone po tym terminie – było bezskuteczne.

Apelację od postanowienia z dnia 18 listopada 2014 r. złożył S. R., zarzucając naruszenie art. 1015 § 1 w zw. z art. 1018 § 3 k.c. Wniósł o jego zmianę przez wskazanie, że apelant nabył spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 19 stycznia 2016 r. uwzględnił apelację i zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że dopisał w nim zastrzeżenie, iż S. R. nabył spadek z dobrodziejstwem inwentarza.

Według Sądu apelacja co do braku w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku wzmianki, że nabycie spadku nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza, jest dopuszczalna w sytuacji, w której Sąd pierwszej instancji odebrał oświadczenie o przyjęciu spadku w ten sposób i ustosunkował się do niego – w uzasadnieniu tego postanowienia – negatywnie.

Sąd uznał ponadto, że w okolicznościach sprawy wniosek S. R., określony przezeń jako „wniosek o stwierdzenie nabycia spadku z dobrodziejstwem inwentarza i dział spadku” zawierał (także) wniosek o odebranie jego oświadczenia o przyjęciu spadku. Skoro zaś wniosek ten został złożony przed upływem terminu, o którym mowa w art. 1018 § 3 k.c., to należy przyjąć, że S. R. dochował tego terminu, niezależnie od tego, w którym dniu ostatecznie odebrano od niego to oświadczenie.

Zakładając, że prawidłowe jest zamieszczanie w sentencji postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku wzmianki o sposobie jego nabycia, Sąd uwzględnił apelację.

Postanowienie z dnia 19 stycznia 2016 r. zaskarżyły uczestniczki W. R. i D. G.. Zarzuciły w skardze kasacyjnej naruszenie art. 373 w zw. z art. 13 § 2 i art. 677 § 1 i 2 k.p.c. oraz art. 1018 § 3 w zw. z art. 60 k.c. Wniosły o uchylenie zaskarżonego postanowienia, ewentualnie o jego uchylenie i zmianę przez usunięcie wzmianki o nabyciu spadku przez S. R. z dobrodziejstwem inwentarza.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Orzecznictwo przyjmuje się, że w świetle art. 677 k.p.c. wzmianka o sposobie nabycia spadku, w tym o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza, nie jest koniecznym elementem sentencji postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku (por. uchwałę Sąd Najwyższego z dnia 13 października 2010 r., III CZP 64/10, OSNC 2011, nr 3, poz. 26, postanowienia Sąd Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2002 r., III CKN 343/01, nie publ., z dnia 14 października 2010 r., III CZP 67/10, nie publ., z dnia 21 stycznia 2015 r., IV CZ 85/14, nie publ., i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 2011 r., I CSK 439/10, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego). W obowiązującym od dnia 1 stycznia 2016 r. Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 2316) nie ma już nawet odpowiednika § 145 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2014 r., poz. 259). W razie zamieszczenia wzmianki o nabyciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza w sentencji postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku nie jest ona objęta jego prawomocnością materialną i kwestia odpowiedzialności spadkobiercy za długi spadkowe może być samodzielnie rozstrzygana w innych postępowaniach (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2010 r., III CZP 67/10, nie publ.).

Oceny tej nie zmienia połączenie wniosku o stwierdzenie nabycia spadku z wnioskiem o odebranie oświadczenia co do jego przyjęcia bądź zamieszczenia we wniosku o stwierdzenie nabycia spadku tego oświadczenia. Skoro w samodzielnym postępowaniu dotyczącym przyjęcia lub odrzucenia spadku (art. 640 § 1 k.p.c.) sąd przyjmując odpowiednie oświadczenie nie wydaje postanowienia co do istoty sprawy, to nie musi tego czynić również w sytuacji, w której oświadczenie o

przyjęciu spadku składane jest w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku (art. 640 § 2 k.p.c.).

Z jednej strony skutkiem tego poglądu jest to, że – w razie niezamieszczenia przez sąd w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku wzmianki, iż przyjęcie spadku nastąpiło z dobrodziejstwem inwentarza – apelacja co do braku tej wzmianki jest niedopuszczalna (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2010 r., III CZP 64/10, OSNC 2011, nr 3, poz. 26, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2015 r., IV CZ 85/14, nie publ.). Nie ma bowiem wtedy w ogóle substratu zaskarżenia. Z drugiej strony wynika z niego jednak również to, że w razie, gdy sąd zamieścił w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku wzmiankę o jego przyjęciu z dobrodziejstwem inwentarza, nie można w tym zakresie wnieść od niego środka zaskarżenia. Skoro bowiem wzmianka ta nie jest objęta prawomocnością materialną postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, to skarżący nie może mieć interesu prawnego w jego skarżeniu, gdyż nie może nim zostać pokrzywdzony (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108).

Odnosząc te uwagi do okoliczności sprawy wskazać należy, że uczestniczki W. R. i D. G. zaskarżyły postanowienie z dnia 19 stycznia 2016 r. w całości, jednak ich zarzuty dotyczą tylko zamieszczenia w nim wzmianki o nabyciu spadku przez S. R. z dobrodziejstwem inwentarza. Wobec tego uczestniczkom brak interesu prawnego w zaskarżeniu postanowienia z dnia 19 stycznia w 2016 r. W części tego postanowienia dotyczącej stwierdzenia nabycia spadku wynika to z faktu, że nie podważały i nie podważają one ustalenia, że wszyscy spadkobiercy nabyli spadek w 1/3 części każdy, a więc rozstrzygnięcie jest zgodne z ich zachowaniem w postępowaniu (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108). Natomiast w części postanowienia zawierającej wzmiankę o nabyciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza przez S. R. brak interesu prawnego skarżących wynika z tego, że w tej części nie wywołuje ono skutków prawomocności materialnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁶ § 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

aj